ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 12 Μαρτίου 1911 ΑΡΙΘ. 11.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΗι ΤΡΙΤΗι ΚΥΡΙΑΚΗι ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

(Η΄. 34—38 καὶ Θ΄. 1)

Εἶπεν ὁ Κύριος· Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν Ἀγγέλων τῶν ἁγίων. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Καθὼς ὁ ὁδοιπόρος, ὁ ὁποῖος ἔχει νὰ κάμῃ μακρυνὴν ὁδοιπορίαν, ἐὰν εὕρῃ εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου του ἓν δένδρον πλατύφυλλον καὶ εὐσκιόφυλλον καὶ καθήσῃ εἰς τὴν σκιάν του καὶ ἀναπαυθῇ ἀπὸ τὸν κόπον καὶ δροσισθῇ ἀπὸ τὸν καύσωνα, μεγάλην χαρὰν καὶ ἀνακούφισιν αἰσθά-

νεται καὶ ἀρκετὰς δυνάμεις ἀνακτᾶ, καὶ τοιουτοτρόπως καὶ μὲ ὄρεξιν καὶ μὲ δύναμιν ἀναλαμβάνει καὶ συνεχίζει τὴν ὁδοιπορίαν του, οὕτω καὶ ὁ Χριστιανὸς διατρέχων τὸ μακρὸν στάδιον τῆς Νηστείας μεγάλην ψυχικὴν χαρὰν καὶ ἀνακούφισιν δοκιμάζει καὶ ἀρκετὰς δυνάμεις ἀνακτᾶ διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἱερὸν στάδιον, βλέπων κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ καὶ ἀσπαζόμενος τὸν τίμιον Σταυρὸν, τὸν ὁποῖον προβάλλει εἰς προσκύνησιν ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία κατὰ τὴν σημερινὴν Κυριακήν, ἡ ὁποία ὀνομάζεται διὰ τοῦτο τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, «δεῦτε, πιστοὶ, τὸ ζωοποιὸν ξύλον προσκυνήσωμεν» ἐν τῇ μητρικῇ καὶ φιλοστόργῳ αὐτῆς ὑπὲρ ἡμῶν μερίμνῃ ψάλλουσα.

Δεῦτε λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, δεῦτε καὶ ἡμεῖς, ὡς πιστὰ αὐτῆς τέκνα, εἰς τὴν μητρικὴν αὐτῆς φωνὴν ὑπακούοντες, προσκυνήσωμεν τὸ ζωοποιὸν καὶ τίμιον ξύλον τοῦ Σταυροῦ. Ἂς πλησιάσωμεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τοῦ ἱεροῦ τούτου καὶ ἀναμνηστικοῦ συμβόλου τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἂς προσψαύσωμεν αὐτὸν μὲ χεῖρας καθαρὰς ἀπὸ τὴν κλοπὴν καὶ τὴν ἀδικίαν, ἂς ἀσπασθῶμεν αὐτὸν μὲ χείλη καθαρὰ ἀπὸ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν βλασφημίαν, ἀπὸ τὴν ψευδορκίαν καὶ τὴν συκοφαντίαν, ἂς προσκυνήσωμεν αὐτὸν μὲ καρδίαν καθαρὰν ἀπὸ τὸν φθόνον, τὴν δολιότητα, τὴν ἔχθραν καὶ τὴν κακίαν. Ἂς πλησιάσωμεν μὲ ὀλίγας λέξεις εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὴν βέβηλον ἁμαρτίαν, διὰ νὰ φέρῃ ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως τὰ σωτήρια αὐτῆς ἀποτελέσματα ἡ τοιαύτη προσκύνησις, νὰ ἐνισχύσῃ, νὰ ἐνδυναμώσῃ καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν.

Μὲ τοιαύτας δὲ διαθέσεις, μὲ εὐλάβειαν καὶ σεβασμὸν προσκυνήσαντες τὸν τίμιον Σταυρόν, ἂς μελετήσωμεν μὲ προσοχὴν καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τὸ ὁποῖον ἀνεγνώσθη σήμερον καὶ τὸ ὁποῖον μᾶς δίδει καὶ πολλὰ καὶ ὠφέλιμα διδάγματα. Διότι μᾶς διδάσκει μὲ ποῖον τρόπον ἠμποροῦμεν νὰ γείνωμεν ἀληθεῖς ἀκόλουθοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀληθεῖς καὶ πραγματικοὶ ὀπαδοί του, ἀληθινοὶ καὶ ὄχι κατ' ὄνομα μόνον Χριστιανοί. Ποῖος δὲ εἶνε ὁ τρόπος αὐτός, τὶ ἐὰν κάμωμεν θὰ γείνωμεν τέλειοι Χριστιανοί; Πρῶτον-λέγει-πρέπει ν' ἀρνηθῶμεν τὸν ἑαυτόν μας, δεύτερον νὰ σηκώσωμεν τὸν σταυρόν μας καὶ τρίτον ν' ἀκολουθῶμεν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Τὰ τρία ταῦτα ζητήματα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἂς μελετήσωμεν, ἂς ἐννοήσωμεν καὶ ἂς ἐφαρμόσωμεν εἰς τὸν ἐπίγειον βίον μας, διὰ νὰ κερδήσωμεν καὶ τὴν αἰώνιον ζωήν.

Λοιπόν· πῶς θ' ἀπαρνηθῶμεν τοὺς ἑαυτούς μας; Ὅταν παραμελῶμεν ἆρά γε τὰ συμφέροντά μας; Ὅταν δὲν φροντίζωμεν διὰ τὴν συντήρησίν μας; Ὄχι βεβαίως. Διότι ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἔθηκεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας τὰ πάντα, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον βασιλέα τῆς κτίσεως, νὰ ἐξουσιάζῃ, νὰ διευθύνῃ καὶ ν' ἀπολαμβάνῃ τὰ θεῖα δῶρά του, δὲν ἦτο δυνατόν, δὲν ἦτο δίκαιον νὰ μᾶς παραγγέλλῃ νὰ μὴ ἐργαζώμεθα πρὸς τὸ συμφέρον μας, πρὸς συντήρησίν μας. Ἀπαρνούμεθα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ τὸν ἑαυτόν μας ὅταν ἐργαζόμενοι διὰ τὸ συμφέρον μας, διὰ τὴν συντήρησίν μας, δὲν ἀδικῶμεν τοὺς ἄλλους. Ἀπαρνούμεθα κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τὸν ἑαυτόν μας, ὅταν δὲν ὑπακούωμεν εἰς τὴν θέλησίν μας, ἡ ὁποία κλίνει εἰς τὸ κακὸν, εἰς τὴν ἁμαρ-

τίαν, ἀλλ᾿ εἰς τὸ θεῖον θέλημα. ᾿Απαρνούμεθα τὸν ἑαυτόν μας ὅταν ἀπέναντι τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ θυσιάζωμεν κάθε ἄλλο θέλημα, εἴτε ἰδικόν μας εἴτε ξένον. ᾿Απαρνεῖται τὸν ἑαυτόν του ὁ ὑπερήφανος, ὁ ἐγωϊστής, ὁ φιλόδοξος, ὅταν δὲν ὑπακούῃ εἰς τὴν ἀνόητον τάσιν τῆς ὑπερηφανείας, τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς φιλοδοξίας, τὸ ὁποῖον τῷ ἐπιβάλλει νὰ προσπαθῇ νὰ φαίνεται ἀνώτερος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον τοῦ παραγγέλλει νὰ εἶνε ταπεινός· ὁμοίως ὁ κλέπτης, ὁ ψεύστης, ὁ ἄδικος, ὅταν παρακούῃ εἰς τὸ ἰδικόν του θέλημα καὶ ὑπακούῃ εἰς τὸ θεῖον. ᾿Απαρνεῖται πᾶς τις τὸν ἑαυτόν του, ὅταν παρακούῃ εἰς τὴν θέλησίν του τὴν τείνουσαν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ ὑπακούῃ εἰς τὸ θεῖον θέλημα, τὸ τεῖνον εἰς τὴν ἀρετήν. ᾿Απαρνούμεθα οἱ πάντες τοὺς ἑαυτούς μας ὅταν ἠμποροῦμεν νὰ λέγωμεν μαζὶ μὲ τὸν ᾿Απόστολον ἕκαστος ἀπὸ ἡμᾶς «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ ὁ Χριστὸς» (Γαλ. Β΄. 20). Ἡ ἀπάρνησις λοιπὸν κατὰ ταῦτα τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶνε καὶ φυσικὴ καὶ δικαία καὶ δυνατὴ καὶ πολὺ ὠφέλιμος. Εἶνε φυσικὴ καὶ δικαία ὅσον εἶνε φυσικὸν καὶ δίκαιον νὰ ὑπακούῃ ὁ υἱὸς εἰς τὸ θέλημα τοῦ πατρός, ὁ εὐεργετηθεὶς εἰς τὸ θέλημα τοῦ εὐεργέτου· εἶνε δυνατή, διότι ὁ πάνσοφος Θεὸς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δώσῃ παραγγελίας ἀδυνάτους νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς ἀποδεικνύουν αἱ ἀναρίθμητοι μυριάδες, αἱ ὁποῖαι ἐξεπλήρωσαν τὴν παραγγελίαν αὐτήν· εἶνε δὲ καὶ πολὺ ὠφέλιμος, διότι ἀμοιβὴ τῶν ἐκπληρούντων αὐτὴν θὰ εἶνε καὶ ἡ προσωρινὴ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον εὐτυχία καὶ ἡ παντοτεινὴ εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν μακαριότης.

Ὅταν δὲ κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν ἀπαρνώμεθα τοὺς ἑαυτούς μας, κάμνωμεν δῆλα δὴ τὴν πρώτην παραγγελίαν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, πολὺ εὐκολώτερον ἠμποροῦμεν νὰ κάμνωμεν καὶ τὰς δύο ἄλλας, νὰ σηκώσωμεν τὸν σταυρόν μας, τό ὁποῖον θὰ εἴπῃ νὰ νεκρώσωμεν τὰ πάθη μας καὶ ν᾿ ἀκολουθήσωμεν τὸν ᾿Ιησοῦν Χριστόν. Ἤ, διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν ἁπλούστερα, ὅταν ἀρνηθῶμεν τοὺς ἑαυτούς μας, ὡς τὸ ἐξηγήσαμεν, τότε κατὰ λογικὴν συνέπειαν, νεκρόνομεν τὰ πάθη μας καὶ ἀκολουθοῦμεν τὸν ᾿Ιησοῦν Χριστόν. Διότι φαίνονται μὲν τὰ τρία ταῦτα παραγγέλματα ὅτι εἶνε διάφορα τὸ ἓν ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀλλὰ κατ᾿ οὐσίαν εἶνε τὸ ἴδιον πρᾶγμα, ἢ μᾶλλον τὸ ἓν εἶνε συνέπεια τοῦ ἄλλου· ὥστε ὁ Χριστιανός, ἐν τῷ ὁποίῳ ζῇ αὐτὸς ὁ ᾿Ιησοῦς Χριστὸς καὶ τὸ θεῖόν του θέλημα, νεκρόνει τὰ πάθη του, κατοργεῖ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀνακηρύττει κυρίαρχον τῶν σκέψεων καὶ τῶν πράξεών του τὸν θεῖον Νόμον, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖον ζῇ· νεκρόνων δὲ κατ᾿ αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ πάθη του, ἀκολουθεῖ κατὰ φυσικὸν λόγον αὐτὸν τὸν ᾿Ιησοῦν Χριστόν, μιμεῖται δηλαδὴ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα του, μένει μέχρι τέλους πιστὸς τηρητὴς καὶ φύλαξ τῶν θείων ἐντολῶν, καὶ τὸ τελευταῖον γίνεται τέλειος καὶ ἀληθὴς Χριστιανός.

Τὰς τρεῖς ταύτας παραγγελίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν ᾿Ιησοῦ Χριστοῦ, ἂς ἔχωμεν πάντοτε ὡς βάσιν καὶ κανόνα τοῦ βίου μας. Ἂς μὴ πράττωμεν ποτέ, ἀδελφοί, πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιβαίνουν εἰς τὸ θεῖον θέλημα. Τὸ θεῖον θέλημα ἂς εἶνε ἡ παντοτεινή μας σκέψις καὶ ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι καὶ τῶν ἐναρέτων ἀνθρώπων τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν θὰ ἔχωμεν καὶ τὴν ἀληθινὴν εὐτυχίαν θὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὴν ἀγαπητὴν Πατρίδα θὰ ὠφελήσωμεν καὶ τῆς οὐρανίου βασιλείας θὰ ἀξιωθῶμεν.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Η΄.

«Ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν μου, ἐσκέπασέ με ἐν ἀποκρύφῳ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ».

(Ψαλμ. ΚϚ΄. 5)

Κατεδείξαμεν εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν ἡμῶν, ὅτι ἔχομεν καθῆκον πάντες οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἔχομεν τὴν ἱερὰν ὑποχρέωσιν, ἵνα συνεισφέρωμεν ἕκαστος τὸ κατὰ δύναμιν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως καὶ ἐξωραϊσμοῦ τῶν ἱερῶν Ναῶν, ὑπὲρ τῆς εὐπρεπείας τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου. Σήμερον θὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἐπίσης ὑποχρεώσεως, ἣν ἔχομεν, νὰ ἀνεγείρωμεν Ναοὺς ἐπὶ τῶν χώρων ἐκείνων, ἐν οἷς ἀναπαύονται οἱ νεκροὶ ἡμῶν, οἱ γονεῖς, οἱ ἀδελφοί, οἱ σύζυγοι, τὰ τέκνα ἡμῶν. Ἀναγκαζόμεθα δὲ νὰ πράξωμεν τοῦτο, διότι παρετηρήσαμεν μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους, ὅτι τὰ κοιμητήρια τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν σήμερον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶναι ἐστερημένα τοῦ Ναοῦ τοῦ Κυρίου, ὅπερ ἀντίκειται εἰς τὸ εὐσεβὲς ἔθος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ νὰ θάπτῃ τοὺς ἐν Κυρίῳ κεκοιμημένους πλησίον τῶν Ναῶν τοῦ Θεοῦ.

Κατεδείξαμεν προηγουμένως ὅτι ὁ Ναὸς οὐδόλως εἶναι ἀναγκαῖος εἰς τὸν Θεόν, τοῦ Ὁποίου *ὁ Οὐρανὸς εἶναι θρόνος, ἡ δὲ γῆ τὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ*, καὶ τὸν ὁποῖον τὸ Σύμπαν ἀδυνατεῖ νὰ περιλάβῃ, ἀλλ᾽ ὅτι ὁ Ναὸς εἶναι ἀναγκαῖος εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως διὰ τοῦ ὁρατοῦ τούτου μέσου καταφεύγῃ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἀπομακρύνηται τῆς ματαιότητος τῶν κτισμάτων, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον σκοτίζει τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ λησμονῇ οὗτος ἐν τῇ τύρβῃ τοῦ κόσμου τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ καὶ ἕτερος λόγος τῆς ὑπάρξεως τῶν ἱερῶν Ναῶν. Ὁ αὐτὸς λόγος ἰσχύει καὶ διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν ἰδιαιτέρων ὡρῶν τῆς ἐν τῷ Ναῷ προσευχῆς. Ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἰδίᾳ ἀναγκαῖος εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὰς ὥρας ἐκείνας, καθ᾽ ἃς αἰσθήματα εὐσεβείας καὶ εὐλαβείας ὑπερεκχειλίζουσι καὶ καταπλημμυροῦσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Τότε προσέρχεται ὁ Χριστιανὸς πρὸς τὸν Ναόν, ἵνα δοξολογήσῃ ἐν αὐτῷ τὸν Θεόν, ὡς Θεὸν

Ὕψιστον καὶ ἀπείρως τέλειον. Ἐν τῇ περιστάσει δὲ ταύτῃ ὁ ἐπίγειος Ναὸς μεταβάλλεται εἰς παράδεισον ἐπίγειον, ἐν ᾧ, ὅπως ἐν τῷ Οὐρανῷ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τονίζονται καὶ ἀναπέμπονται ᾄσματα ἱερὰ δοξολογοῦντα καὶ ἀνυμνοῦντα τὸν Κύριον τῆς δόξης. Ὁ ναὸς εἶναι ἀναγκαῖος κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς χαρᾶς, ὁπότε ὁ χαίρων Χριστιανὸς σπεύδει, ἵνα ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ, ἵνα εὐχαριστήσῃ τὸν δημιουργόν του, τὸν δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν, τὸν Σωτῆρά του. Εἶναι ἀναγκαῖος καὶ κατὰ τὰς ὀδυνηρὰς στιγμὰς τῆς θλίψεως καὶ τοῦ ἄλγους τῆς ψυχῆς, ὁπότε ἡ ὀδυνωμένη καὶ περίλυπος ψυχὴ ἀποκαλύπτει τὰς ἑαυτῆς πληγάς, φανερώνει τὸν κατατρύχοντα καὶ καταβιβρώσκοντα αὐτὴν πόνον πρὸς τὸν Οὐράνιόν της Πατέρα, ὅστις εἶναι ὁ μόνος ἀληθὴς παρήγορος, ἡ μόνη παραμυθία τῶν θλιβομένων καὶ πολυειδῶς χειμαζομένων καὶ κινδυνευόντων ἐν τῷ τοῦ βίου τούτου πελάγει.

Ὅτι δὲ ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ καταφύγιον τῶν Χριστιανῶν ἐν ταῖς θλίψεσιν αὐτῶν καὶ διωγμοῖς καὶ κινδύνοις, τοῦτο καταδεικνύει καὶ ὁ προφητάναξ Δαυΐδ, ὅστις λέγει· «*Μίαν ᾐτησάμην παρὰ Κυρίου, ταύτην » ἐκζητήσω· τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς » μου· τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα Κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν » ναὸν αὐτοῦ*». Δικαιολογῶν δὲ τὴν αἴτησίν του ταύτην προστίθησιν: *ὅτι » ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν μου, ἐσκέπασέ με ἐν ἀπο- » κρύφῳ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ*». Πότε συνέβη τὸ περιστατικὸν τοῦτο εἰς τὸν βασιλέα Δαυΐδ ; Ὅταν καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ καὶ φεύγων μόνος καὶ ἄοπλος καὶ χωρὶς τροφὴν, χωρὶς βοήθειαν κατέφυγεν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ ἐν Νομπᾷ. Μολονότι δὲ εὑρέθη ἐκεῖ Δωὴκ ὁ Σύρος ὁ ἀφοσιωμένος τῷ Σαούλ, ὁ χάριν αὐτοῦ ἐκχέας τὸ αἷμα τοσούτων ἀθώων, ἐν τούτοις αὐτὸς ὁ Δωὴκ οὐδόλως ἔβλαψε τότε τὸν Δαυΐδ, οὐδὲ παρέδωκεν αὐτὸν τῷ Σαούλ, ὁ δὲ ἱερεὺς Ἀβιμέλεχ παραβλέπων τὸν Νόμον ἔδωκε τῷ Δαυῒδ *ἄρτους ἁγίους* καὶ τὸ ξίφος τοῦ Γολιάθ, ὅπως προστατεύῃ ἑαυτὸν κατὰ τῶν διωκόντων αὐτὸν πολεμίων. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο, εἶναι μία τῶν περιστάσεων ἐκείνων, καθ᾽ ἃς ὁ Θεὸς βραβεύων τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν τῶν προστρεχόντων εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν αὐτοῦ κατὰ τὰς δυσχερεστέρας στιγμὰς τοῦ ἑαυτῶν βίου σώζει αὐτοὺς καὶ ῥύεται ἀπὸ τῶν ἐπαπειλούντων αὐτοὺς κακῶν καὶ κινδύνων. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο εἶχε βεβαίως κατὰ νοῦν ὁ ψαλμῳδός, ὅταν ἐξέφραζε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κατοικῇ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου, διότι ἔκρυψεν αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν τῷ οἴκῳ του ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ, ἐν ὥρᾳ κινδύνου. Ἐκ τούτου κατανοεῖ ἕκαστος ὅτι, ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ κέκτηται τὸ σταθερὸν προνόμιον τοῦ νὰ ἦναι τὸ καταφύγιον τῶν δυστυχούντων καὶ θλιβομένων, τὸ ἀπόρθητον τεῖχος καὶ προπύργιον τῶν κινδυνευόντων, ὁ ἀνεξάντλητος θησαυρὸς πάσης παρηγορίας καὶ παραμυθίας.

Ὁ θάνατος, ἀδελφοί μου Χριστιανοί, κατὰ τὴν κοινὴν πεποίθησιν, καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεως ἡμῶν, δὲν εἶναι τὸ μέγιστον ὅλων τῶν συμφορῶν, δὲν εἶναι τὸ κορύφωμα ὅλων τῶν θλίψεων ; Ὁ θάνατος ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ προσφιλέστατοι εἰς ἡμᾶς δὲν εἶναι τὸ πλήρωμα πάσης θλίψεως καὶ ὀδύνης ; — Λοιπὸν εἶναι ὠφέλιμον καὶ τὰ μάλιστα εὐεργετικὸν πλησίον τοῦ χείλους τοῦ τάφου, ὅπου θάπτονται,

ὁμοῦ μετὰ τῶν προσφιλεστάτων ἡμῖν ὑπάρξεων, ἡ ἡμετέρα εὐτυχία, ἡ χαρὰ ἡμῶν, ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, νὰ ἦναι ὑψωμένος ναὸς τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ὀδυνώμενος Χριστιανὸς νὰ παρουσιάζῃ καὶ ἀποκαλύπτῃ τὴν πικρίαν τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ ὀδύνης καὶ θλίψεως, ἵνα λάβῃ παραμυθίαν γλυκεῖαν καὶ σταθεράν. Εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον, ἂς ἐμβαίνῃ ὁ συνοδεύων νεκρὸν πρόσφατον ἢ καὶ ὁ θρηνῶν ἐπὶ νεκρῷ, ὃν πρὸ μακροῦ χρόνου ἔχει ἀπολέσει, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν παρήγορον φωνὴν τοῦ Ἀποστόλου· «*Ἀδελφοί μου, μὴ λυπεῖσθε* διὰ τοὺς κεκοιμημένους, *ὥσπερ οἱ λοιποὶ, οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα*». Εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον ἂς εἰσέρχηται τὸ ὀρφανὸν καὶ μετὰ θάρρους καὶ ἐλπίδος ἂς προσπίπτῃ καὶ ἂς στηριχθῇ εἰς τὸν ἰσχυρὸν βραχίονα τοῦ *Πατρὸς τῶν ὀρφανῶν*. Ἂς εἰσέρχηται εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον ἡ χήρα, καὶ ἐμφορουμένη ὑπὸ τῆς ἀλαθήτου ἐλπίδος, ὅτι θὰ τύχῃ ἀληθοῦς καὶ κραταιᾶς προστασίας, ἂς προσδράμῃ πρὸς τὸν «*κριτὴν τῶν χηρῶν*». Ἂς εἰσέρχηται εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον ἡ ἀπολέσασα τὰ τέκνα αὐτῆς πολυδάκρυτος μήτηρ, διὰ νὰ εὕρῃ αὐτὰ εἰς χεῖρας ἰσχυράς, εἰς τὰς στιβαρὰς χεῖρας ἐκείνου, ὅστις καὶ σήμερον ἐπαναλαμβάνει πρὸς τοὺς τεθλιμμένους καὶ ἀπαρηγορήτους γονεῖς, ὅσα ἄλλοτε ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἀποστόλους· «*ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*». Ὁστισδήποτε τέλος καταλαμβάνεται ὑπὸ φόβου καὶ τρόμου ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ φοβεροῦ θανάτου, οὗτος ἂς εἰσέρχεται ἐδῶ, ἐν τῷ ναῷ Ἐκείνου, ὅστις ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅστις ἀνέστη δι᾽ ἡμᾶς, καὶ ἂς διαναστῇ τῷ πνεύματι ἀκροώμενος τὸν λόγον τῆς ἀναστάσεως: «*εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ » Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ*». Ἐὰν κατορθώσητε νὰ σκέπτησθε κατ᾽ αὐτὸν τὸν τρόπον, θὰ δυνηθῆτε εὐχερῶς νὰ ἴδητε καὶ κατανοήσητε πόσον εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν προορισμὸν τοῦ Ναοῦ, πόσον εἶναι ἠθικῶς ὠφέλιμος ἡ συνήθεια τοῦ οἰκοδομεῖν Ναοὺς ἐν τοῖς τόποις τῆς ταφῆς, τ. ἔ. ἐν τοῖς Νεκροταφείοις, καὶ τὸ θάπτειν τοὺς νεκροὺς πλησίον τῶν Ναῶν τοῦ Κυρίου.

Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν εἶναι ἀκόμη ἱκανοποιητικὴ δι᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουσιν ὅτι μία συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἦναι κανονικὴ καὶ ἐν τάξει, δὲν ἀρκεῖ νὰ στηρίζηται ἐπὶ σκέψεων καὶ συλλογισμῶνὴ καὶ ἐπὶ προφανοῦς ἠθικῆς ὠφελείας καὶ ψυχικῆς ἀνακουφίσεως, ἀλλὰ πρέπει πρὸς τούτοις βαθύτερον καὶ ἑδραιότερον νὰ στηρίζηται ἐπὶ τῆς ἀλαθήτου καὶ ἀμέσου μαρτυρίας τοῦ θείου λόγου, ἢ κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τεθεσπισμένα ἐπὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως τῆς στηριζομένης ἐπὶ παραδειγμάτων ἀναγομένων εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἂς προβῶμεν εἰς ἐξηγήσεις τινὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, πρὸς ἱκανοποίησιν ἐκείνων ὅσοι προβάλλουσι τὴν εὔλογον ταύτην ἀξίωσιν καὶ ἀπαίτησιν.

Ἡ συνήθεια τῆς Ἰουδαϊκῆς Συναγωγῆς, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πρὸς τοὺς νεκροὺς συμπεριφορὰν τῶν ζώντων, ἡ βεβαιουμένη διὰ τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσέως, εἶναι ὅλως διάφορος τῆς συνηθείας τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ, ὁ ἐγγίζων νεκρὸν ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτος, ὁ δὲ χῶρος, ἐν ᾧ ἀνεπαύετο νεκρὸς ἐθεωρεῖτο ἐπίσης ἀκάθαρτος. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ ταφὴ νεκροῦ πλησίον τοῦ Ναοῦ ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὡς βεβή-

λωσις τοῦ Ναοῦ. Διατὶ ἦτο τοιαύτη ἡ συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Παλ. Διαθήκης; Διατὶ δὲ δὲν παρέμεινεν ἡ τοιαύτη συνήθεια καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Καινῆς Διαθήκης; Ἐξηγούμεθα: Ὁ θάνατος ὑπῆρξεν ἀκάθαρτος ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, διότι ἦτο ὁ μεμολυσμένος καρπὸς τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἐκαθάρισε καὶ ἡγίασε τὸν θάνατον διὰ τοῦ ἁγιωτάτου θανάτου αὐτοῦ. Διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ Σώματος τοῦ παθόντος δι' ἡμᾶς, τοῦ θείου αὐτοῦ Αἵματος τοῦ ἐκχυθέντος ὑπὲρ ἡμῶν, δύναμις ἐξαγνιστικὴ ἐπεξετάθη ἐφ' ἁπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ πρὸ πάντων ἐπ' ἐκείνων οἵτινες εἰσὶν ἡνωμένοι μετὰ τοῦ μυστηριώδους Σώματος αὐτοῦ, διὰ τῶν μυστηρίων τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δι' ἡμᾶς, Χριστιανοί μου, ὁ θάνατος εἶναι τόσον καθαρός, ὅσον καθαρὰ εἶναι καὶ ἡ ζωή, οἱ δὲ νεκροὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου ὅπως καὶ οἱ ζῶντες, διότι καθὼς οἱ ζῶντες, οὕτω καὶ οἱ νεκροὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν Κύριον. Αὕτη εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· «*Οὐδείς*, λέγει, *οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς » ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν τῷ Κυρίῳ » ἀποθνήσκομεν. Ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου » ἐσμέν*». Ἐπειδὴ οἱ πάντες ἀνήκομεν εἰς ἕνα Κύριον, διὰ τοῦτο, καθὼς οἱ ζῶντες δικαιοῦνται νὰ παρίστανται ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου, οὕτω καὶ οἱ νεκροί, ἐπειδὴ ἐξακολουθοῦσι νὰ διαμένωσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, δικαιοῦνται καὶ πρέπει νὰ ἀναπαύωνται πέριξ τοῦ Ναοῦ τοῦ Κυρίου. Τινὲς μάλιστα τῶν νεκρῶν τούτων, ὅσοι διὰ τῆς ἁγιότητος καὶ τελειότητος τοῦ ἐπιγείου αὐτῶν βίου ἐγένοντο ἐγγύτερον τῷ Κυρίῳ, τῶν ὁποίων *ὁ θάνατος* εἶναι αὐτὸ δὴ τοῦτο *τίμιος ἐναντίον Κυρίου*, ὅπως λ.χ. οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες, οἱ νεκροὶ οὗτοι, κατὰ τὸ κρατῆσαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔθος, ἀναπαύονται ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν ὑπ' αὐτὸ τὸ Θυσιαστήριον τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ. Λοιπὸν, ἄλλοι μὲν τῶν νεκρῶν εὑρίσκουσιν ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν διὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἰσχύος τῶν ἐν τῷ Ναῷ ἀναπεμπομένων πρὸς τὸν Θρόνον τοῦ Ὑψίστου εὐχῶν καὶ δεήσεων ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ Ναῷ τελουμένης ἀναιμάκτου θυσίας διὰ τῆς θείας Λειτουργίας, ἄλλοι δὲ τῶν νεκρῶν συντελοῦσιν εἰς τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ναοῦ διὰ τῆς ἰσχύος τῶν ἐνώπιον τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως πρεσβειῶν καὶ ἱκεσιῶν καὶ προσευχῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῆς χάριτος τῆς παρὰ τοῦ Κυρίου δοθείσης αὐτοῖς. Αὕτη ἡ διδασκαλία τῆς ἱερᾶς παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Οἱ μὲν τῶν νεκρῶν νὰ ἀναπαύωνται πέριξ τοῦ Ναοῦ ἀπολαύοντες τῆς ἐκ τῶν προσευχῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς θείας Λειτουργίας ἀνακουφίσεως, οἱ δὲ *ἐκλεκτοὶ* τῶν νεκρῶν, τουτέστι τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων Μαρτύρων, νὰ ἀναπαύωνται ὑπ' αὐτὸ τὸ Θυσιαστήριον, μεταδίδοντες τὸν ἁγιασμὸν τῷ Ναῷ.

Ἀλλὰ τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔθος τῆς Ἐκκλησίας δὲν στηρίζεται εἰς μόνην τὴν ἱερὰν παράδοσιν. Τὸ ἀρραγὲς αὐτοῦ θεμέλιον εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ τῷ θείῳ λόγῳ, ἐν ταῖς Ἁγίαις Γραφαῖς, ὅπως ἀμέσως θὰ καταδείξωμεν τοῦτο. Ὅταν ὁ Θεὸς διέταξε τὸν Μωϋσῆν νὰ κατασκευάσῃ τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυρίου, διέταξε τοῦτον ταὐτοχρόνως νὰ κατασκευάσῃ αὐτὴν συμφώνως πρὸς τὸν τύπον τὸν δειχθέντα αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει· «*Κεχρημάτισται » Μωϋσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· ὅρα γάρ φησι, ποιήσεις πάντα*

» *κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει»*. Ἀλλὰ τί ἐδείχθη τῷ Μωϋσεῖ ἐν τῷ ὄρει; «*Ὁ τύπος καὶ ἡ σκιὰ τῶν ἐπουρανίων*», κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ἰδοὺ ὁ ἀρχικὸς νόμος τοῦ Ναοῦ. Ὁ Ναὸς πρέπει νὰ ἦναι ᾠκοδομημένος κατὰ πάντα, ἐφ᾽ ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, κατ᾽ εἰκόνα τῶν *ἐπουρανίων* τῶν ἀποκαλυφθέντων εἰς ἁγίους ἄνδρας ἀξίους τοιαύτης ἀποκαλύψεως. Καὶ ἡ μὲν εἰκὼν τῶν ἐπουρανίων διὰ τὸν ναὸν τῆς Παλ. Διαθήκης ἀπεκαλύφθη εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινά. Ἡ δὲ εἰκὼν τῶν ἐπουρανίων διὰ τὸν ναὸν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἤτοι διὰ τὸν Χριστιανικὸν Ναόν, ἀπεκαλύφθη εἰς τὸν ἠγαπημένον τοῦ Χριστοῦ μαθητὴν καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην τὸν Θεολόγον· «*Εἶδον*, λέγει ἐν τῇ Ἀποκα- » λύψει του, *εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων » διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἣν εἶχον»*. Ἄλλαις λέξεσιν, εἶδον, λέγει ὁ θεατὴς τῶν ἀρρήτων ἀποκαλύψεων Ἰωάννης, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἁγίων Μαρτύρων, τῶν *ἐσφαγμένων* διότι ἐκήρυξαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ διότι ἐμαρτύρησαν ὑπὲρ τῆς εἰς τὸ *Ἀρνίον* τ. ε. τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν πίστεώς των. Βλέπετε, Χριστιανοί μου, πόσον πιστῶς ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀντιγράφει τὰ *ἐπουράνια*; Ἐκεῖ ὑψηλὰ ἐν τῷ δεδοξασμένῳ ναῷ τοῦ Οὐρανοῦ αἱ ψυχαὶ τῶν ἁγίων Μαρτύρων εἶναι *ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου*. Ἐδῶ δὲ κάτω, ἐν τῷ ἐπιγείῳ Ναῷ, ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου εἶναι κατατεθειμένα τὰ λείψανα τῶν ἁγίων Μαρτύρων. Ἐὰν λοιπὸν εἶναι νόμιμον καὶ πρέπον νὰ ἀναπαύωνται τὰ σώματα τῶν Ἁγίων ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Ναοῦ, οὐδόλως βεβαίως εἶναι ἀνάρμοστον, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ἐναντίας καὶ πρέπον καὶ δίκαιον εἶναι νὰ ἀναπαύωνται καὶ τὰ σώματα τῶν πιστῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν κύκλῳ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ Ναοῦ.

Κατενοήσατε τόρα, Χριστιανοί μου ἀδελφοί, διατὶ ὀφείλομεν νὰ ἀνεγείρωμεν Ναοὺς ἐντὸς τῶν Χριστιανικῶν κοιμητηρίων. Κατενοήσατε πόσον ἱερὸν εἶναι τὸ ἔθος τοῦ ἐνταφιάζειν τὰ σώματα τῶν ἐν Κυρίῳ ἀποθνησκόντων πλησίον τοῦ Ναοῦ τοῦ Κυρίου. Εἶναι ἄξιοι τῆς τιμῆς ταύτης, καθ᾽ ὅσον καὶ αὐτοὶ ἐγένοντο Ναὸς τοῦ Θεοῦ ζῶντος, μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, κατοικητήριον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μελετᾶτε μετὰ προσοχῆς ταῦτα πάντα καὶ οὐδεμιᾶς δαπάνης, οὐδεμιᾶς θυσίας νὰ φείδησθε ὅταν πρόκηται νὰ ἀνεγείρητε Ναὸν ἐν Νεκροταφείοις. Ναί, ἀγαπητοί, μὴ ἀφήνετε τοὺς τάφους τῶν γονέων καὶ συγγενῶν ὑμῶν ἐρήμους ἱερῶν Ναῶν. Ἀλλὰ συγχρόνως ὀφείλετε νὰ σκέπτησθε ὅτι οἱ πάντες ἡμέραν τινὰ θὰ παραδώσετε τὸ σῶμα ὅπερ φέρετε εἰς τὸν τάφον. Διατηρήσατε λοιπὸν τὸ σῶμα τοῦτο καθαρὸν διὰ τῆς ἐγκρατείας, ἁγιάσατε αὐτὸ δι᾽ εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων πράξεων, ἐνδύσατε αὐτὸ τὸν ἄφθαρτον χιτῶνα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς, ὅπως, ὅταν θὰ παραδώσητε τοῦτο ἵνα ταφῇ πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Κυρίου, μὴ αἰσθανθῇ φρίκην ἡ ἁγιότης τοῦ Θεοῦ δι᾽ αὐτό, διότι ἀφήσατε αὐτὸ ἀκάθαρτον καὶ ῥερυπωμένον ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου μακρὰν Ἑαυτοῦ ἀπωθήσῃ καὶ ὑμᾶς, ὅπως ἐκείνους, τῶν ὁποίων «*τὰ ὀστᾶ διεσκορπίσθη παρὰ τὸν Ἅδην*», ἀλλ᾽ ὅπως δεχθῇ καὶ ὑμᾶς «*εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον » καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς*». Γένοιτο.